

2023

Tarinareitti 62

Hankehakemusta täydentävä suunnitelma,
31.5.2023 päivitetty versio

Puumalan kunta

Seija Paksu ja Niina Kuuva

31.5.2023

Johdanto

Tämän suunnitelman tarkoitus on täsmentää hankehakemusta niiltä osin, kun asiaa ei ole kuvattu hankehakemuksessa.

Tausta ja tarve

Puumalan alueella on rakennettu reitistöjä vaihteittain pääosin viimeisen kymmenen vuoden aikana. Puumalan Norppapolku on laajentunut 13 kilometrin reitistä palvelukonseptiksi, jonka esteetön laavu ja opastettu reitti keräävät Norppapolulle noin 10 000 kävijää vuodessa. Reitin kävijämäärän laskenta perustuu erilliseen kävijälaskuriin. Reitin hyöty on tunnistettu Puumalassa selvästi: reitin käyttäjinä ovat niin paikkakunnan asukkaat, vapaa-ajan asukkaat kuin matkailijat. Reitti on sekä matkailun että arkiliikunnan kohde.

Puumalan matkailuyritysten lukumäärä, työllisyysvaikutus ja majoituskapasiteetti ovat kasvaneet. Yöpymisiä oli Puumalassa vuonna 2022 noin 25 000. Samoin kasvussa on vapaa-ajan asuntojen määrän kehitys ja tällä hetkellä Puumalassa onkin jo yli 4 000 mökkiä. Telian datatietojen perusteella puolestaan on selvinnyt, että keskimääräisenä heinäkuuisena päivänä on Puumalassa noin 14 000 ihmistä.

Keskusteluissa paikallisten yrittäjien kanssa on käynyt selväksi se, että erityisesti matkailun ympärivuotisuuden mahdollistaminen tarvitsee ympärilleen toimintaa ja infrastruktuuria. Esimerkiksi talviin tarvitaan uusia hiihtomahdollisuuksia sekä lumiskootterireittejä, syksyyn patikoinnin sekä pyöräilyn mahdollisuutta ja kevääseen monitoimireittiä. Pelkkä majoitustoiminta ei siten riitä, vaan pitää katsoa kaikkia vuorokauden aikoja ja luoda ihmisille koettavaa, nähtävää ja tehtävää. Mitä laajempi tekemisen infrastruktuuri on sitä pidempään matkailijalla on tarve viipyä Puumalassa ja lähialueilla. Siksi Puumalan kunta on yhteistyössä yrittäjien kanssa lähtenyt edistämään uuden reittiverkoston rakentumista, suunnittelua ja toteuttamista.

Tehtävä ei ole missään määrin helppo. Toisin kuin Lapissa, on eteläisemmän Suomen haasteena se, että maanomistus on pirstoutunut. Puumalassa ei myöskään ole esimerkiksi Metsähallituksen laajoja alueita, jolloin sopiminen olisi huomattavasti yksinkertaisempaa yhden kumppanin tai harvojen kumppaneiden kanssa. Maanomistajien kunnioitus, yhteistyö ja neuvottelu ovat otettu siksi peruslähtökohdaksi esiselvityshankkeen suunnittelulle.

Tarinareitti 62 -esiselvityshankkeella halutaan edistää monipaikkaisuuteen liittyviä kestäviä ratkaisuja. Monipaikkaisuus lisää tarvetta aluekehittämiselle ja palvelutarjonnan monipuolistamiselle. Uusi ulkoilureitti Puumalan kirkonkylän ja Pistohiekan välille vetäisi puoleensa lisää matkailijoita ja mahdollistaisi myös päästöttömän ja turvallisen pyöräilyn ja kävelyn. Pienten kuntien on huolehdittava sekä elin- että vetovoimastaan. Kehittämällä matkailua kestävämmäksi varmistetaan, että alue säilyy haluttuna asuinpaikkana ja matkailukohteena myös tulevaisuudessa.

Esiselvityshankkeessa ei vielä rakenneta reististöä, vaan luodaan edellytykset sille. Hankkeessa suunnitellaan reitistön linjaukset, käydään maanomistajien kanssa neuvottelut ja tehdään kustannusarviot reitin rakentamisesta. Tarkoitus on, että esiselvityshankkeen toteuttamisen rinnalla valmistellaan investointihanketta, jonka turvin rakennetaan reitistöä eli tehdään maanmuokkausta (esim. kestäväyttäminen), hankitaan opasteita ja rakennetaan tarvittavat fasilitetit, kuten wc:t. Nämä toimenpiteet tehdään siis esiselvitysvaiheen jälkeen selvityksen tuloksia hyödyntäen ja jaettuna toteuttamiskelpoisiin vaiheisiin. Puumalan kunnalla on aiempaa kokemusta tämänkaltaisesta menettelystä. Norppapolku toteutettiin samankaltaisesti kaksivaiheisena: ensin esiselvitys ja sen jälkeen investointihanke.

Olennaista on löytää kilpailutuksen kautta esiselvitykselle toteuttaja, jolla on riittävä osaaminen ja yhteistyötaidot reitin suunnitteluun sekä maanomistajien kohtaamiseen. Kyseeseen voi tulla kilpailutusmuotona esimerkiksi kaksivaiheinen kilpailutusmenettely. Hankintamenettelyn valinta tehdään yhteistyössä projektipäällikön ja ohjausryhmän kanssa.

Hankkeen tulokset ja niiden vaikutus (täydentää hankehakemuksen kohtaa 4.6.)

Hankkeen konkreettisenä tuotoksena syntyy esiselvitysraportti, josta ilmenevät vaiheittain toteutettavien reittien linjaratkaisut karttamerkintöineen ja mahdollisine maankäyttölupineen. Raportista ilmenevät myös reittien toteutuskustannukset (työt, materiaalit ja tarvikkeet). Esiselvityksen tarkoitus on tutkia eri reittivaihtoehtojen toteutettavuutta. Mikäli esiselvitysprosessin aikana käy ilmi, että jotakin reitin osaa ei ole mahdollista toteuttaa, on sekin arvokas tulos. Tämän vuoksi esiselvityksen luku, joka koskee toteutettavuustarkastelua, on erityisen olennainen.

Ulkoilureittiselvityksen ohjeellinen sisällysluettelo:

- johdanto ja tausta
- selvityksen tavoitteet
- ulkoilureittejä koskeva lainsäädäntö ja viranomaismääräykset
- selvityksessä käytettävät menetelmät ja suunnitteluprosessi
  - o maanomistuksen tilannekuva suunnittelualueilla
  - o maastokartoitus ja alustavat reittikuvaukset
  - o maankäyttöä koskevat sopimukset ja luvat
- reittilinjausten kuvaus ja toimenpide-ehdotukset reittien rakenteiden rakentamiseksi
  - o monikäyttöreitit
  - o hiihtoladut
  - o lumiskootterin reitit
  - o muut ulkoilureitit
- reittilinjausten **toteutettavuustarkastelu** maanomistajaneuvotteluihin perustuen
- alustava kustannusarvio eri reittilinjausten toteuttamisesta sekä investointien vaiheistus
  - o perustamistoimenpiteet, tarvikkeet, viitoitukset, taukopaikat
  - o karttamateriaalien ja viestinnän kustannusarvio
- toimenpide-ehdotukset reittien huoltamiseksi

Riskien analysointi

Hankkeella on kolmenlaisia riskejä. Ensinnäkin hankkeeseen tulee löytää aihepiirin pääpiirteissään hallitseva projektipäällikkö, joka ymmärtää kokonaisuuden ja osaa hankehallinnon riittävässä määrin. Osa-aikainen työnkuva voi tuottaa haasteita.

Toisekseen tulee löytää ostopalveluna hankittava toteuttaja selvitykselle. Riski on, että samassa tahossa ei yhdisty sekä hyvä reitistöjen suunnitteluosaaminen että neuvottelutaitoisuus, jota tarvitaan maanomistajien kanssa.

Kolmas riski on se, että maanomistajien kanssa käytävät neuvottelut johtavat tulokseen, että reiteille löytyy vain pieniä osuuksia tai että reitit eivät mahdollistu lainkaan. Tämäkin tulos on hyvin tärkeä ja se tulee hyväksyttävä, jonka jälkeen on mahdollista tarkastella uusia kohteita eri suunnista, joskaan ei välttämättä yhtä saavutettavissa olevista paikoista. Voi myös olla, että selvityksen pohjalta löydetään jokin lyhyempi reitti tai reitistö, joka on toteutettavissa. Esiselvitys ei siten ole epäonnistunut, jos koko suunnittelualue ei toteudu koko mitassaan. Selvityksen nimenomainen tehtävä on tutkia toteutettavuutta.

Toteutettavien reittien vuosittaista huoltoa kunta ei pidä haasteena. Yrittäjien kanssa on käyty hyvää vuoropuhelua siitä, että kustannusvastuuta vuosihuolloista kannettaisiin konsortiona. Asiasta jatketaan parhaillaan neuvottelua ja varaudutaan yhteisvastuullisuuteen. Lisäksi kunnalla on hyvä käsitys Norppapolun kokemuksen perusteella siitä, millainen hoito- ja kustannusvaikutus reitistöillä on. Toki ratkaisevaa kustannusten kannalta on se, minkä verran reitistöistä on suunnattu millekin liikkumisen muodolle.